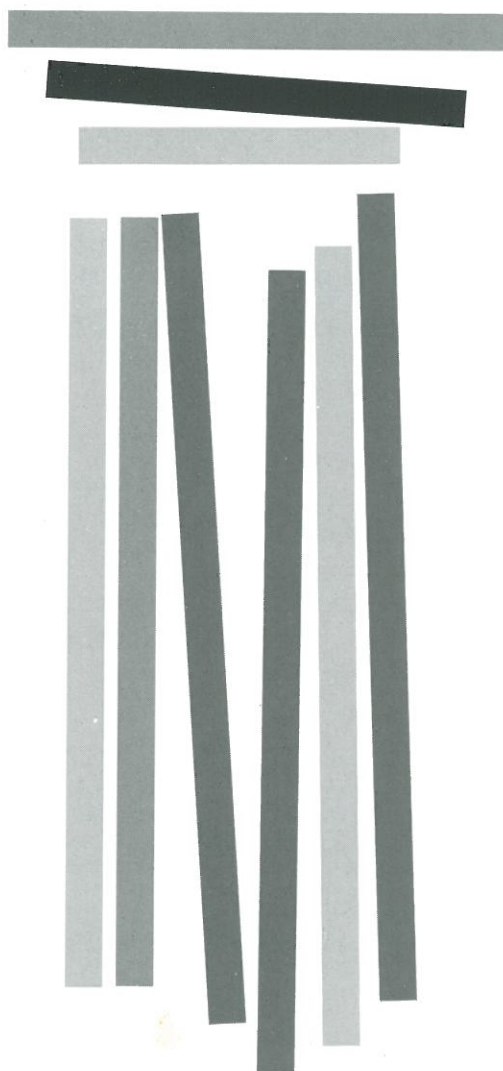

SPROGFORUM

Tidsskrift for sprog- og kulturpædagogik · Dec. · 2001 · Nr. C

Sprogforum 2001

Redaktionen for nr. C: Elsebeth Rise

Indhold

Forord

[Jul 2001](#)

[Jette Luna: Modersmålsundervisning som pædagogisk ressource](#)

[Merete Vonsbæk: Det europæiske sprogår i Danmark. Interview med Karen Sonne](#)

[Nanna Bjargum: Sprogdagen på Odsherreds Gymnasium](#)

[Nina L. Høyrup: Sprog dage på Frederiksberg Gymnasium](#)

[Sprogåret i Undervisningsministeriets tidsskrift Sprogår samt Dagspressen skrev](#)

[Conrad Kisch: Læsningens lyksaligheder](#)

Godt Nyt

Forord

Julenummeret 2001 lægger ud med en artikel af **Jette Luna** om betydningen af modersmålsundervisningen for indvandrerbørns tilegnelse af dansk.

Karen Sonne Jakobsen, formand for Humanistisk Uddannelsesråd (HUR) interviewes om Det europæiske sprogår i Danmark af **Merete Vonsbæk**.

Derefter beretter **Nanna Bjargum** om forløbet af sprogdagen på Odsherred Gymnasium.

Nina L. Høyrup fortæller om oplevelsen af sprogdagene som elev på Frederiksberg Gymnasium.

Mange overvejelser og aktiviteter har været på banen i årets løb; dette afspejles i Undervisningsministeriets tidsskrift Sprogår. Vi bringer abstracts af nogle af artiklerne og supplerer med abstracts af artikler fra dagspressen. Se i øvrigt sprogårets hjemmeside

www.EuropaSprog.dk

Dansk Skolemuseums udstilling om fremmedsprogspædagogik 17. Dec. til 1. Marts beskrives af **Aase Højlund Nielsen**.

Conrad Kisch skriver om Læsningens lyksaligheder.

Nanna Bjargum giver litteraturhenvisninger til task-baseret undervisning i tysk (*Aufgabenorientierter Unterricht*)

Glædelig jul og godt nytår!

redaktionen

Tema: Julen 2001

**Modersmålsundervisningen som
pædagogisk ressource**

Jette Luna

uc2 -pædagogisk konsulent for folkeskoleområdet.

Som en af sine første handlinger som undervisningsminister har Ulla Tørnæs stillet forslag om at afskaffe modersmålsundervisningen for tosprogede elever i folkeskolen. Ministeren begrundet sit forslag med, at der ikke foreligger et entydigt videnskabeligt bevis for, at modersmålsundervisning *i sig selv* fører til bedre danskundskaber. Det er korrekt, at den slags nagelfaste årsagssammenhænge sjældent påvises i den pædagogiske forskning, men ministeren tilsidesætter samtidig, at der såvel teoretisk som praktisk er solid dokumentation for, at et veludviklet modersmål er en kæmpefordel for tosprogede elever i deres skolegang.

uc2 - udviklings- og videnscenter for undervisning og uddannelse af tosprogede - har på foranledning af den aktuelle debat om modersmålsundervisning brugt megen tid på at finde dokumentation for, at der er forskere, der kan påvise, at man lærer et andet sprog bedst ved at undlade at anvende sit førstesprog. Det har trods grundige eftersøgninger ikke kunnet lade sig gøre at finde en sådan dokumentation - tværtimod. Al forskning - både national og international - dokumenterer, at modersmålet har stor betydning for tilegnelse af andre sprog samt anden faglig viden.

Danske erfaringer

Tre væsentlige danske forsøg gennemgås:

1. I 1995 blev Danmarks Pædagogiske Institut bestilt af Undervisningsministeriet til at foretage en række undersøgelser af og svar på de spørgsmål, der havde været til drøftelse i en folketingsdebat den 29. marts

1995. Debatten drejede sig dengang som nu om, hvor vidt den kommunale pligt til modersmålsundervisning skulle afskaffes. Jørgen Chr. Nielsen, seniorforsker og cand. pæd., DPI, stod for denne undersøgelse, hvori der deltog ca. 2900 elever på 8.-9.- klassetrin med både dansk som førstesprog og dansk som andetsprog.

Det førte til en række undersøgelser, der skulle afdække om der kunne påvises bedre danskkundskaber hos elever, der havde deltaget i modersmålsundervisning.

Der viste sig en tendens i retning af, at elever, der var født i Danmark og havde haft (meget) modersmålsundervisning, havde bedre danskkundskaber end elever, der aldrig havde deltaget i modersmålsundervisning, og at der på 9. klassetrin kunne påvises bedre færdigheder i skriftlig fremstilling hos elever, der havde deltaget i modersmålsundervisning.

Samme år lavede Jørgen Chr. Nielsen yderligere en undersøgelse om tyrkiske tosprogede elevers sprog og læsning på deres første og andetsprog.

Det samlede billede af denne undersøgelse viste, hvilke sammenhænge der var mellem færdigheder på førstesproget og andetsproget hos de tyrkiske elever, og Jørgen Chr. Nielsens konklusioner om 'indbyrdes afhængighed' mellem sprogene var:

- Elever med sikker læseforståelse på tyrkisk var overvejende sikre på dansk, og elever med usikker læseforståelse på tyrkisk var langt overvejende usikre på dansk.
- Elever med sikker lytteforståelse på tyrkisk havde overvejende også sikre færdigheder på dansk, og elever med usikker lytteforståelse på tyrkisk havde overvejende også usikre færdigheder på dansk.
- Elever med sikker ordafkodningsfærdighed på tyrkisk havde overvejende også sikre færdigheder på dansk, og elever med usikker ordafkodningsfærdighed på tyrkisk havde overvejende også usikre færdigheder på dansk.

Undersøgelserne rejser flere spørgsmål end de svarer på, f.eks. om forholdet mellem læsefærdighed og sprogfærdighed i almindelighed, og om god læsefærdighed kan overføres fra et sprog til et andet, eller om den for tosprogede elever er styret af en fælles højt udviklet sprogevn. Undersøgelserne kan således hverken bruges til at af- eller bekræfte værdien af en god modersmålsundervisning.

Sproggruppeforsøg

2. Jørgen Gimbel, Anne Holmen og J. Norman Jørgensen beskriver og evaluerer i bogen 'Det bedste Københavns Kommune har foretaget sig hidtil' de sproggruppeforsøg, Københavns Kommunes Skolevæsen fra 1996 til 1999 gennemførte i to skoledistrikter (6 og 12).

Københavns Kommune satte de første forsøg i gang i 1995, hvor man på fire skoler etablerede fem børnehaveklasser med sproggrupper. Sproggrupperne bestod af børn med urdu, albansk, arabisk og tyrkisk som førstesprog. De følgende skoleår blev klasserne videreført som 1. klasser, og samtidig blev fire nye 1. klasser og syv børnehaveklasser med sproggrupper sat i gang. Dette projekt adskilte sig fra tidligere indskolingsprojekter for tosprogede elever ved også at tage udgangspunkt i børnenes modersmål. I de enkelte klasser udgjorde sproggruppen med dansk som andetsprog mellem en tredjedel og halvdelen af eleverne.

I evalueringen blev der bl.a. foretaget en analyse, baseret på tests af de arabiske børns forståelse af henholdsvis modersmålet og deres andetsprog, dansk. Børnene blev testet i børnehaveklassen og i anden klasse. Børnene i sproggruppeforsøget blev sammenlignet med tosprogede børn, der ikke havde deltaget i sproggruppeforsøg:

Som det vigtigste resultat af forståelsesprøverne på de to sprog kan det konstateres, at de arabisksprogede elever faktisk kan en del både på arabisk og dansk allerede i den første prøve, dvs. efter ganske kort tid i

børnehaveklassen. Det kan desuden se ud, som om deres arabisk er mere udviklet på det tidspunkt, men at der i løbet af indskolingen især sker en udvikling inden for det danske. For begge sprogs vedkommende antyder tallene, at sproggruppeeleverne er inde i en god udvikling, deres arabisk lå i både børnehaveklasse og anden klasse over de arabisksprogede kontrolelever, der ikke deltog i sproggruppeforsøget. Springet i deres dansk var endvidere større end for den tosprogede sammenligningsgruppe, men disse to grupper lå meget tæt på hinanden og begge var signifikant under den danske sammenligningsgruppe. Denne undersøgelse giver således god grund til at tro, at sproggruppemodellen giver de tosprogede elever bedre vilkår for at udvikle de to sprog, end de ellers ville have haft.

I forbindelse med denne undersøgelse blev der stillet følgende forslag til pædagogiske og organisatoriske udviklingsfelter:

- at modersmålsundervisning i mindretalssprog indføres i børnehaveklassen
- at tosprogede lærere inddrages i hele skoleforløbet
- at lærere modtager uddannelse med henblik på tosprogethed hos børn i skolen.

Om resultaternes anvendelighed vurderer Jørgen Gimbel, Anne Holmen og J. Norman Jørgensen, at det ikke er muligt ud fra projektets resultater i sig selv at konstatere, at modersmålsundervisning har en selvstændig positiv effekt på indlæring i andetsproget. Men projektet viser, at inddragelse af de tosprogede børns modersmål i den daglige undervisning har en positiv effekt på de tosprogede børns kompetenceniveau i dansk.

Projektet viser samtidig, at de børn, der får mulighed for at bruge deres modersmål i undervisningen, har en mere positiv opfattelse af skolen, og er mere socialt integreret i klassen. Desuden har projektet en positiv effekt for forældresamarbejdet.

Integrationsprojektet

3. Integrationsprojektet var et stort nationalt projekt, som blev sat i gang af Undervisningsministeriet og løb fra 1994 til 1998. Det betegnes som *det mest omfattende og perspektivrige udviklingsprojekt for undervisning af tosprogede elever i Danmark*.

Det overordnede formål med projektet var at fremme integration, og det skulle bl.a. ske ved en kvalificering af danskundervisningen for tosprogede elever. På baggrund af en ekstern evaluering af projektet har Styringsgruppen, bestående af repræsentanter fra bl.a. Odense, København, Albertslund og Århus kommune, Danmarks Lærerforening, Kommunernes Landsforening og Socialministeriet, udvalgt 5 centrale budskaber og en række anbefalinger til kommuner og seminarier for at sprede de gode erfaringer fra Integrationsprojektet.

Et af disse budskaber hedder:

Tosprogede børn har kompetence på flere sprog. Derfor får de det bedste udbytte af folkeskolen, når de kan bruge både deres modersmål og deres danske sprog i undervisningen.

Ved evalueringen af projektet viste det sig med al tydelighed, at for de elever, der havde kunnet udnytte deres modersmål i tilegnelsen af det danske sprog, havde det en positiv indflydelse på deres integration i skolen.

Integrationsprojektet anbefalede derfor skoler at udarbejde handleplaner for undervisning af tosprogede elever, hvor målene især skal sikre helhed i det pædagogiske arbejde. Denne helhed kunne være en koordinering mellem fag og herunder også modersmålsundervisning - og temaer, der gør det muligt for tosprogede børn at udvikle og udnytte begge deres sprog aktivt i både begrebs- og videnstilegnelse. Samtidig anbefaler Styringsgruppen at opkvalificere lærere, så de får større viden om dansk som andet sprog for tosprogede elever og om interkulturel undervisning.

En forbedret undervisning i dansk som andetsprog i folkeskolen er højst tiltrængt, men den bør bygge på det faktum, at også modersmålet har betydning for elevernes tilegnelse af andre sprog og ny faglig viden. Og dette er der ingen andetsprogsforskere, der er uenige i, hverken nationalt eller internationalt.

Internationalt

Især den amerikanske forsker Kenji Hakuta, Stanford University, har tilbagevist påstande om, at en total udelukkelse af brugen af modersmål skulle gavne indlæringen af andetsproget.

Kenji Hakuta skriver direkte i et indlæg til et symposium i *The Rockefeller Foundation* 5. april 2001, at udviklingen i Californien, hvor forslag 227 har afskaffet tosproget undervisning, er motiveret af den politiske symbolværdi, og ikke af dokumenteret viden. Han tilføjer: tosproget undervisning er, alt andet lige, mere effektiv end tosproget undervisning.. (= *English-only*).^{[note 1](#)}

I en artikel i Ugebladet Mandag Morgen 21. febr. 2000, slår Kenji Hakuta fast - samtidig med, at han argumenterer for tidlig start på tilegnelse af nye sprog, - at det hører med til et trykt miljø for børns sprogudvikling, at der er respekt for barnets etniske baggrund og modersmål. Tosprogethed bør derfor indgå i både skolers og daginstitutioners målsætning med børnene. Den kvalificerede forskning på området viser klart, at modersmålsundervisning har en positiv effekt. Modersmålsundervisningen er særlig relevant for udviklingen af netop det faglige sprog, mange af disse elever står og mangler." fremhæver Hakuta.

Modersmålet skal inddrages og bruges

Det nytter altså ikke at 'drukne'

børnene i dansk og så regne med, at de automatisk klarer sig bedre i skolen. En styrkelse af danskundervisningen bør ske ud fra de tosprogede elevers faglige og sproglige forudsætninger, præcis ligesom en tidligere undervisning i engelsk for dansksprogede elever bør inddrage elevernes eksisterende sproglige viden og erfaringer. Anvendelse og styrkelse af børns modersmål foregår mest naturligt i og sammen med folkeskolens øvrige undervisning. Dette kan bl.a. ske ved at inddrage tosprogede lærere i den almindelige fagundervisning, samt ved at satse på tosproget støtte og sprogstimulering allerede i indskolingen og daginstitutioner.

Og netop dette findes der altså solidt forskningsmæssigt belæg for samt en lang række positive pædagogiske erfaringer med fra både Danmark og fra udlandet.

UC2's anbefaling er derfor, at man laver en landsdækkende undersøgelse af modersmålsundervisningens betydning for eleverne personligt og for deres udbytte af skolens undervisning, inden man foretager sig noget så drastisk, som at fjerne kommunernes forpligtigelse til at tilbyde modersmålsundervisning. Udfordringen er at koncentrere sig om, hvordan forskningsmæssig og faglig ekspertise kan

bruges til at forbedre de tosprogede elevers samlede udbytte af folkeskolens undervisning. På baggrund af de ressourcer og kompetencer, de tosprogede elever allerede har.

For yderligere dokumentation, se uc2's hjemmeside www.uc2.dk under 'Aktuelt', hvor vi har lagt dokumenter med oversigter over national og international forskning på området.

Note

1 Hakuta:

<http://www.stanford.edu/~hakuta/SAT9/Silence%20from%20Oceanside.htm>

og

www.stanford.edu/~hakuta/Docs/rockefeller/Rockefeller.htm

Litteratur

Det **bedste** Københavns Kommune har foretaget sig hidtil". Beskrivelse og evaluering af sproggruppeforsøg i skoledistrikterne 6 og 12 i Københavns Kommunes Skolevæsen 1996-99. Jørgen Gimbel, Anne Holmen, J.Normann Jørgensen. Kbh., Københavns Kommune, Danmarks Lærerhøjskole, 2000. 233 s.

(Københavnstudier i tosprogethed; bd. 31)

Nielsen, Jørgen Chr. & Chr. Holst: Læseundervisning i klasser med tosprogede elever. Et udviklingsprojekt. Kbh., Danmarks Pædagogiske Institut, 1996. 218 s. (DPI; nr. 1996. 34)

Nielsen, Jørgen Chr.: Tosprogede elevers danskundskaber på folkeskolens ældste klassetrin. Kbh., Danmarks Pædagogiske Institut, 1997. 214 s (DPI; nr. 1997. 12/13).

Nielsen, Jørgen Chr.: Tosprogede elevers sprog og læsning på deres første- og andetsprog. En undersøgelse af tyrkisksprogede elever. Kbh., Danmarks Pædagogiske Institut, 1998. 248 s. (DPI; nr. 1998. 18).

Undervisningsministeriets integrationsprojekt. Hovedrapport. PLS Consult. Kbh., Undervisningsministeriet, Uddannelsesstyrelsen, 1998. 128 s. plus Bilag A-J.

uc2

Udviklings- og videnscentret for undervisning og uddannelse af tosprogede børn, unge og voksne. Vester Voldgade 83, 1. · 1552 København V · tlf: 33 11 55 88 · fax: 33 11 55 58

Tema: Julen 2001

**Det europæiske sprogår i Danmark
Et interview med Karen Sonne, formand
for Humanistisk Uddannelsesråd (HUR)**

**Merete Vonsbæk
Lektor, cand.mag. Gentofte HF.**

Aktiviteter i sprogåret

På en halvkold efterårsdag mødes jeg med Karen Sonne for at bede hende gøre en form for status over aktiviteter i forbindelse med det europæiske sprogår.

"Der har været mange aktiviteter på f.eks. skoler og bl.a. et initiativ i form af en 'Sprogmesse'^{[note 1](#)}, hvor flere institutioner og forbund har været involveret, og jeg tror faktisk, at det har haft en effekt i retning af en større opmærksomhed på sprog, og på at sprog er vigtigt i bred almindelighed. Men noget helt andet gør sig også gældende, nemlig at der uafhængigt af sprogåret er ved at danne sig en sproglig bevidsthed eller en sprogpolitisk bevidsthed hos politikere og hos beslutningstagere, som kan antage forskellige konturer. Sprogåret har kunnet danne ramme for, at det er blevet formuleret, og jeg tror, at det er udtryk for, at der er nogle nye problemstillinger, som presser sig på."

På spørgsmålet om hvorvidt kampagnen er nået ud til en bredere del af befolkningen, svarer Karen Sonne, at en del af projektforslagene er blevet prioriteret ud fra dette hensyn.

Således er et af initiativerne en fjernsynsserie med 15 min. programmer, hvor forskellige europæiske lande bliver præsenteret^{[2](#)}. Et andet initiativ er de institutionsbaserede projekter: Bl.a. har Brøndby kommune et projekt, som netop

gennem skolerne automatisk kommer videre ud til en bredere del af befolkningen.³

Perspektiver

Karen Sonne gør opmærksom på de sprogpoltiske debatter, der føres for øjeblikket. "Der kommer et udspil fra Kulturministeriet om en dansk sprogpolitik, og det skal følges op med sprogpoltiske diskussioner, som inddrager alle de andre sprog end dansk, der er vigtige for os. Man må håbe, at de ting som sprogåret har sat fokus på, vil gøre, at vi får en større bredde i diskussionen. At vi får sprogpolitik for alle de sprog, danskere taler og har brug for."

Dernæst peger Karen Sonne på, at der vil ske ændringer i uddannelsessystemet.

"I uddannelsessystemet har vi nogle gode strukturer, som vi har fået i arv, altså en tradition for, at vi lærer sprog i Danmark - i Folkeskolen lærer man to fremmedsprog, det gør man ikke i alle europæiske lande - i gymnasiet bliver der udbudt en stadig bredere vifte af sprog. Det er vældig godt, men jeg frygter, at der ikke bliver taget ordentlig vare på den tradition, så det klapper sammen, fordi vi ikke er tilstrækkelig bevidste om, at det er noget, vi har brug for. Jeg håber, at Sprogåret har fået sat fokus på værdierne i det, sådan at vi får dem til at leve."

Krav til uddannelserne

Karen Sonne mener, at der fremover vil være behov for sproglige specialister, men der er samtidig også behov for kombinationsuddannelser, hvor sprog bliver kombineret med noget andet.

I alle erhvervs- og videregående uddannelser er der iflg. Karen Sonne brug for, at der indgår et sprogligt element. "Der er nok lang vej til, at man bliver enige om det, men det tror jeg faktisk er nødvendigt", siger Karen Sonne. "Vi kan jo se nu, at der bliver undervist meget bredt i sprog til og med gymnasieniveau, og når man ser på, hvor meget sprogundervisning der er blevet givet, og dernæst den brug folk gør af sprog sidenhen, så er der et misforhold. Engelsk er meget dominerende i medierne, men det at få de andre sprog med ud over det, man engang har læst i gymnasiet og glemt igen - det er svært. Der skal gøres en helt anderledes målrettet indsats. Gymnasieskolen kunne gøre noget mere i retning af at gøre sprogene brugbare, altså få et anvendelsesperspektiv ind i sprogene. Selvfølgelig skal man beskæftige sig med sproget, med litteratur og kultur i landet, men hvis jeg nu skal til at studere filosofi, eller jeg skal til at studere til ingeniør, hvordan bruger jeg så sprog? Der skal gøres mere ud af læsefærdigheden - det at kunne et sprog er også at have adgang til en masse viden, til kilder, som man skal bruge til noget andet. Frem for alt skal det være skægt og meningsfuldt, og det er synd, at sprogene ud over engelsk ikke bliver taget med i deres videre liv."

Rekruttering til sproguddannelserne

Der er færre og færre, der vælger at læse sprog, og Karen Sonne kommenterer frafaldet på følgende måde: "De studerende i dag begynder måske på en sproguddannelse, men så finder de ud af: Hvad skal jeg egentlig? I universiteternes praksis i dag er det ikke tydeligt nok, hvad det vil sige at studere sprog og hvad man kan bruge det til.

Nogle steder falder de studerende fra, fordi de har svært ved at se for sig, hvor det vil føre hen. Det kan også være, at indholdet og formerne i studierne kan trænge til en kærlig hånd, selvom universitetsstudierne i de senere

år har forandret sig væk fra en nationalfilologisk selvforståelse til en forståelse, der handler om, hvordan sprogene fungerer i en international og global sammenhæng.

Men udviklingen skal også komme nedefra, og Karen Sonne slutter således: Det er vigtigt at få et samarbejde i gang mellem dansk og fremmedsprog i Folkeskolen og gymnasieskolen, et emne der hedder 'sprog som sådan' - ikke bare tværproglig grammatik, men oplysning om sprogene i verden - hvordan lærer man sprog - hvad vil det sige at være flersproget, altså alt det der er utrolig vigtigt for den almindelige sprogbevidsthed."

Note

1- 3 Der henvises til [omtalen side 21](#)

Tema: Julen 2001

Sprogdagen på Odsherreds Gymnasium

Nanna Bjargum

**Lektor, cand.mag. i tysk og dansk samt
fremmedsprogpædagogik.**

Odsherreds Gymnasium og VUC Nordvestsjælland.

På Odsherreds Gymnasium besluttede Pædagogisk Råd som på mange andre skoler i Danmark at markere sprogdagen d. 26. september med et særligt arrangement.

I ugerne op til dagen blev der varmet op

- ved et foredrag af en dansk ingeniør, Carsten Egedal, der arbejder ved ESO i München. Carsten Egedal, som også har arbejdet ved Nato i Paris, fortalte om, hvilke sprog han bruger, og hvordan han har arbejdet med at tilegne sig de sprog, der nu var brug for.
- ved at kantinen gennem tre uger havde mad fra de europæiske køkkener på spisekortet, to retter pr. uge fra henholdsvis Spanien, Frankrig og Tyskland. Det var ikke nogen ubetinget succes hos eleverne. De længtes efter den 'danske' mad med italiensk pift: lasagne, pizza osv.

Selve sprogdagen bestod af tre moduler:

1. et formiddagsmodul med 14 workshop-tilbud
2. et fællesmøde i kantinen med kulturforskeren Johannes Nørregaard Frandsen fra Syddansk Universitet i Odense. Ideen var: lad os høre et godt eksempel på fortællekunst. Det var et scoop. Nørregaard Frandsen berettede medrivende og meget morsomt om sin barndom i 50'erne og ungdom i 60'erne, og denne beretning blev samtidig en fortælling om Danmarks udvikling fra landsbrugssamfund til højteknologisk videnssamfund.

3. et eftermiddagsmodul med gentagelse af de 14 workshop-tilbud. Desuden kørte der fire workshops som heldagstilbud.

Til workshopperne havde sproglærerne og en matematiklærer foreslået emner, som de selv havde lyst til at arbejde med. Desuden havde vi hentet inspiration fra idélisten i Sprogår nr. 1^{note 1}. Workshopperne blev gennemført af alle sproglærerne, en matematiklærer, en film- og TV-lærer, to formningslærere og to musiklærere. Listen, som eleverne skulle vælge fra, så således ud:

1. Vores udvekslings elever fortæller om at være ung i deres lande. Der vil være oplæg på ca. 10 min. på engelsk og tysk. Bagefter vil der være spørgsmål og diskussion på engelsk.
2. Datasprog - det særlige ved datasprog. Arbejdssprog: dansk
3. TV-tekstning og mediesprog. Arbejdssprog: dansk
4. At holde en tale (på dansk). Med udgangspunkt i lidt retorik - teori med eksempler - forberedte eleverne selv taler over (selv)valgte temaer.
5. Brevkassen. Man vil arbejde på forskellige måder med brevkasseidéen som grundlag. Besvarelse af breve fundet i udenlandske ungdomsblade, brevskrivning om egne (opdigtede) problemer. Arbejdssprog: spansk og engelsk.
6. Kunsten at oversætte fra fremmedsprog. Kan tekster overhovedet oversættes? Hvad bliver der af 'Den grimme ælling' på engelsk? Og 'Den kroniske uskyld' på tysk? Arbejdssprog: dansk.
7. Jeopardy på tysk, engelsk og måske fransk.
8. Internetcafé - søg svar på spørgsmål om sprog.
9. Min sport. Elevernes egne sportserfaringer beskrives, og sportsgrenen forklares. Arbejdssprog: tysk og evt. engelsk.
10. Typisk dansk!! Hvad er danskhed? Efter diskussion/oplæg, skal der fremstilles noget typisk dansk - en person, en seværdighed, en begivenhed, som præsenteres på et fremmedsprog. Arbejdssprog: dansk og selvvalgte fremmedsprog.
11. Skriv en sang på et fremmedsprog. Skal fremføres om eftermiddagen til kaffebordet.
12. Sproglig høflighed og sproglig manipulation. Lær at smigre, fordreje og forlede - sig det mellem linierne. Arbejdssprog: dansk.
13. Rocktekster og evt. rockvideoer. Hvad er det særlige sprog i sangtekster? Arbejdssprog: engelsk.
14. Absurd teater. Korte scener indstudies. Arbejdssprog: engelsk og evt. fransk.

Heldagsworkshops

15. Plakatkonkurrence med temaet 'Sprog åbner døre'. Plakaterne kan være på alle sprog og skal være i A3 format. Alle former for tilgængelige materialer er tilladte. Præmier til de bedste.
16. Korsang - på udenlandsk selvfølgelig.
17. Eventyret 'Svinedrengen' multilingvalt. Stykket indøves i en stor sammenblanding af sprog.
18. Det franske sprog. Struktur og udbredelse. Hvordan læres et sprogs struktur (grammatik)? Fransk i verden - hvor tales der fransk? Der arbejdes her på kreativt at illustrere, hvor fransk tales i verden og af hvor mange. Arbejdssprog: fransk og dansk.

Dagen afsluttedes med kaffe- og kagebord, hvortil en stor gruppe elever havde bagt kager fra forskellige europæiske lande: fransk æbletærte, Linzertorte, hollandsk honningkage, muffins, dansk lagkage osv.

Under kaffen underholdt koret med de indstuderede sange på engelsk og swahili og teatergruppen med opførelsen af 'Svinedrengen', der blev fremført på engelsk, fransk, spansk, tysk, svensk og dansk.

Efter sprogdagen blev der nedsat en bedømmelseskomité, der vurderede plakaternes kunstneriske kvaliteter.

Hvad sagde eleverne? Tja, det tegnede i ugerne op til dagen ikke til at blive den store succes. Når de blev bedt om at vælge workshops hørte vi mange ymte om, at 'det ser kedeligt ud, det hele, jeg ved virkelig ikke, hvad jeg skal vælge.' Men efter dagen fik vi mange tilkendegivelser - også fra de førhen så skeptiske - om, at 'sådan noget må I gerne lave en gang om året'.

Note

1- 3 Der henvises til [omtalen side 21](#)

Tema: Julen 2001

Sprogdagen på Odsherreds Gymnasium

Nina L. Høyrup

1.G (matematisk) på Frederiksberg Gymnasium.

I anledning af europæisk sprogår havde vi på gymnasiet en fællestime i aulaen og en dag med workshops. Her er en anmeldelse af disse.

Fællestimen i aulaen

Torsdag havde vi fællestime i aulaen. Det startede med, at der blev holdt foredrag. Foredragsholderen havde i den første del næsen begravet i notaterne. Men selve foredraget var interessant. Der blev fortalt om sprog. Hvor man taler hvad, og hvor mange sprog der findes. Derefter gik vi over til den del af fællestimen, hvor vi selv blev involveret. Vi fik uddelt et kopiark, samtidig med at foredragsholderen fortalte, hvad vi skulle. Det var nemt nok at finde ud af. Nemlig at finde en ressourceperson fra et af landene på en liste på kopiarket, og derefter spørge denne ud om hjemlandet.

Det var et stort rod. Selv havde jeg valgt Kina. Da jeg endelig fandt en ressourceperson derfra, var der ti andre om den samme person. Vi skulle alle have ham til at skrive noget på kinesisk, så jeg kunne ikke nå at få svar på alle mine spørgsmål.

I hele aulaen rendte elever rundt, og jeg var heldig, at jeg overhovedet havde fundet en ressourceperson.

Aulaen var nemlig propfyldt og vi måtte ikke gå andre steder hen hverken med ressourcepersonen eller for at renskrive, så der var ikke god plads. Derefter fik foredragsholderen personer fra forskellige lande til i mikrofonen at udtale nogle sætninger på det sprog, der tales i deres oprindelsesland.

Sprogdag med workshops

Tirsdag skulle vi rundt i workshops. En om formiddagen og en om eftermiddagen. Jeg havde valgt nationalsange først. Dette var en skuffelse fordi jeg, siden det er *europæisk* sprogår, havde troet, at vi skulle synge på det pågældende lands sprog. I stedet blev sangene kun analyseret. Dette er i og for sig spændende nok, men jeg ville dog hellere have sunget, eller gjort begge dele.

Om eftermiddagen havde jeg storbysprog. Her analyserede vi sproget i nogle digte, og sammenlignede sproget i dem med hinanden. Derefter skulle vi skrive et digt eller lave en beskrivelse af vores gade i storbyen. Det er altid rart bare at skrive, hvad der falder en ind, så især den del var sjov.

Alt i alt var denne sprogdag interessant, men i hvert fald i de workshops jeg var i, synes jeg, at man ramte lidt forbi temaet. Det er europæisk sprogår, ikke dansk sprogår. Det hele var stort set som en dansktime med analyser af tekster på dansk. Der blev ikke inddraget noget med at tale de andre landes sprog, slet ikke i storbysprog, hvor det kun drejede sig om dansk storbysprog.

Der burde have været tekster på andre sprog eller i det mindste fra andre lande. Det er for dårligt og på en måde egoistisk at der fokuseres så meget på det danske sprog, når ideen bag sprogåret, og dermed også sprogdagen, er at lære noget om og få folk til at interessere sig mere for andre landes sprog og sprogkultur.

Tema: Julen 2001

Sprogåret

i Undervisningsministeriets tidsskriftet Sprogår

Udvalg og abstracts ved Elsebeth Rise

Undervisningsministeriet har i anledning af sprogåret udsendt et tidsskrift: Sprogår. Her redegøres for hensigter, tanker og initiativer. En særlig kalender på www.EuropaSprog.dk giver et overblik over aktiviteter og presseklip (Siden er nu nedlagt. red). Her bringer vi et kort resume af nogle af artiklerne

Per Øhrgaard: Når engelsk ikke er nok. i: Sprogår nr. 1. s. 1-2.

Ud over det dominerende sprog eng/amr er det fornuftigt og nyttigt at lære et eller flere andre fremmedsprog gradueret efter danskernes mulighed for at møde dem (tysk eller fransk). Sprog udvider horisonten. Faren ved kun at lære det dominerende sprog er at det bliver bestemmende for vores oplevelsesmåde. Bevarelsen af mange sprog og indlæringen af mere end et af dem er sandsynligvis en forudsætning for en fredelig verden, hvor forholdet mellem mennesker baseres på gensidig forståelse.

Marianne Garre Fink: Er retten til sit eget sprog en beskyttet menneskerettighed i Europa? i: Sprogår nr. 1, s. 9-10.

I internationalt samarbejde (EU, FN, Europarådet) kan vi ikke være sikre på at alle dokumenter og diskussioner er på dansk. Afgørelser fra Menneskerettighedsdomstolen kan kun læses på engelsk eller fransk, på dansk må man nøjes med et referat (i: EU-ret og Menneskeret). Vi er principielt sikret beskyttelse af vores menneskerettigheder under et europæisk system, men vi er ikke sikret at disse rettigheder altid er oversat til og anvendelige på dansk.

Ulla Gjedde Palmgren, Virum Gymnasium: Monokulturelle unge. i: Sprogår nr. 2, s. 3.

Unge i 1. g er så opflaskede med amerikansk kultur at de opfatter verden set gennem hollywood-optik; uvidenheden om europæiske landes kultur er overvældende og arbejdskrævende.

Stina Wrang Elias, Dansk Industri: Virksomhederne i den globale virkelighed. i: Sprogår nr.2, s. 4-5.

Danske virksomheder indgik år 2000 aftaler over grænser for 96 mia. kr., mod kun 2 mia. for fem år siden. Engelsk er en forventet kvalifikation; alle skal kunne det, og helst begynde i første klasse. Men i Tyskland med 80 mio indbyggere og en fødevareimport på 65 mia DM foregår det på tysk; engelsk er ikke nok. For den unge generation kommer sprog og interkulturelle kompetencer i højsædet.

Ana Almansa Monguilot, Den spanske Ambassade: Spansk? Det lyder godt! i: Sprogår nr. 2, s. 6-7.

Spansk tales af 400 mio. mennesker på verdensplan; det er det officielle sprog i 21 lande fordelt på flere kontinenter; ca. 35 millioner spanskamerikanere bor i USA. I de nordiske lande øges tilgangen til sproget; i Sverige kan man læse spansk fra 6. kl., og det er sidestillet med tysk og fransk i gymnasiet. Det økonomiske potentiale og den kulturelle mangfoldighed fremhæves.

Eva Kambskard, den nationale komite for det Europæiske sprogår: 'Sprog åbner døre'. i: Sprogår nr. 2, s. 7-9.

50 ideer til sproglige aktiviteter som kan gennemføres på stort set alle sprog og tilpasses alle niveauer. Se www.europasprog.dk eller på www.ackbh.dk/sprogdag

Hans Rømer: Engelsk er ikke altid nok. Interview med Ole Daugbjerg, kommunaldirektør. i: Sprogår nr. 2, s.10-11.

På Danfoss er koncern- og ledelsessproget engelsk. Der produceres 53 steder og sælges i 93 lande. På de enkelte markeder bruges landets officielle sprog; intern kommunikation i lande med over 500 produktionsmedarbejdere foregår ligeledes på landenes officielle sprog. Udsendte medarbejdere tilbydes intensive kurser.

Peter Bakker, Århus universitet: Også små sprog åbner døre. i: Sprogår nr. 2, s. 12.

De små sprogs betydning for sprogforskningen og kulturarven fremhæves. I Europa tales mere end 200 forskellige sprog; 40 mio. taler et sprog der afviger fra landets officielle sprog. EU har elleve officielle sprog, en del EU-dokumenter er kun tilgængelige på engelsk og fransk. Mange sprog risikerer at blive mindretalssprog, herunder dansk. Målsætningen for Europarådets European Charter for Regional or Minority Languages, 1992, er at give medlemslandene mulighed for at beskytte traditionelle og regionale sprog, f.eks. catalansk, samisk, sorbisk. Sverige har anerkendt meänkili (beslægtet med finsk), romani, samisk og jiddisch; Italien har 12 anerkendte mindretalssprog; her i landet har vi alene tysk. De mere end 200 andre sprog som tales af immigranter i Danmark, er ikke inkluderet.

Der tales ca. 6700 sprog i verden; vi er ca. syv milliarder; et gennemnitssprog tales af ca. en mio. mennesker. Sprog der tales af under 1 mio regnes for små; dansk anses ikke for truet. 90% af verdens sprog skønnes at uddø før slutningen af dette århundrede. Internationale foreninger og institutter arbejder på at registrere dem.

Per Dalgård, Politikens korrespondent i Moskva: Sesam, luk dig op" på russisk! i: Sprogår nr. 2, s. 15.

Dørene i det nye Rusland åbnes på russisk. Interview med Gorbatsjov kræver russisk. At sende medarbejdere til Rusland uden at kunne sproget må anses for at være uprofessionelt til det fornærmelige.

Henrik Lærkes, UVM: Babylonisk mangfoldighed. i: Sprogår nr. 3; s. 1.

EU rummer et væld af dialekter, germanske og romanske nationalsprog, dertil finsk, gælisk, baskisk, samisk plus en lang række indvandrersprog. Når EU udvides, indlemmes et par finsk-ugriske sprog, et par baltiske, et romansk, mange, måske alle, slaviske sprog, samt tyrkisk. Sprogåret har fremkaldt græsrodsaktivitet rundt om på skolerne; håbet er at unge tager det slid det er at lære sprog på sig.

Bente Kristiansen, redaktør af Humaniora: Sprogene i krise. i: Sprogår nr. 3, s. 4-5.

Sprogene på universiteterne er i krise bortset fra engelsk; selve sprogindlæringen er et problem. Mange unge er ikke i stand til at følge akademisk undervisning på fremmedsprog. En hjælp kunne være propædeutiske kurser på et halvt år ekstra som i Norge. Flugten fra præcise krav ses som et tidstypisk træk. En særlig gymnasielinie kunne rettes mod den trediedel af de studerende der stiler mod gymnasieundervisning. På overbygningsuddannelsen kunne tænkes i mere fleksible forløb med nye erhvervsmuligheder, f.eks. kompetencer med henblik på globalisering, medier, IT. De studerende ønsker et personligt valgt meningsfyldt studium; men samtidig skal lærerne klart formulere det der skal læres. Valgets usikkerhed øges ved at de traditionelle orienteringsrammer er borte. Skuffer studiet, søger de studerende væk. Fremmedsprogsfagene står over for både en praktisk og en pædagogisk udfordring, hvor der skal tænkes i nye fag, nye vinkler på eller fortolkninger af fagene. Der er brug for mere opmærksomhed på 2. og 3. fremmedsprog, samt indvandrersprog som en del af landets samlede sproglige kompetence. Fremmedsprogsfagenes identitet som nationalfilologier er under afvikling; i stedet må opbygges nye faglige identiteter, herunder f.eks. sprogenes liv regionalt og globalt og deres rolle i formidlingen mellem kulturer. Humanistisk Uddannelsesråd arbejder med uddannelsesstruktur og erhvervskompetence i de humanistiske uddannelser med henblik på at skabe mere fleksible studieforløb og kombinationssuddannelser, også for fremmedsprog.

Se også: Konference i København 3. nov. 2000 om videregående sproguddannelser - er der brug for reformer? Kbh.: Humanistisk Uddannelsesråd, 2001. 64 s.

Elsebeth Gabel Austin, fagkonsulent: Sprudlende sprogdag. i: Sprogår nr. 3, s. 13.

Sprogdagen på Fjerritslev gymnasium bød på et rigt varieret udbud af workshops, hvor alle lærere og elever deltog i flere lektioner ud af 20 forskellige tilbud: tjekkisk, serbokroatisk, polsk, farsi, rumænsk, swahili, italiensk og græsk, leveret af elever med det pågældende sprog som modersmål og af lærere. Desuden mulighed for lektioner i etymologi; danske dialekter generelt; sønderjysk specielt; dansk sprogarkæologi; underforståethed som sprogligt udtryk.

Gunvor Skytte, direktør for Det Danske Institut i Rom: Dansk i Italien? i: Sprogår nr. 3, s. 15.

Værdien af den sproglige og kulturelle variation i Europa fremhæves. På sprogdagen d. 26.9. arrangeres en rundbordssamtale om formidling af dansk sprog og kultur for undervisere i dansk, danske journalister i Italien og oversættere i skønlitteratur i italiensk sammenhæng. Der undervises i dansk og skandinaviske sprog bl.a. i Firenze og Rom ved lektorer udsendt fra Danmark. Interessen for H.C.Andersen, Søren Kierkegaard, Brandes, Karen Blixen, moderne dansk billedkunst, arkitektur og design, Carl Nielsen nævnes.

Fire projekter der har modtaget støtte fra Europakommissionen:

1. Danmarks Radio bidrager med et tværmedialt projekt, Europæisk sprogrejse, bestående af ti TV-programmer på hver 15 minutter, fire radioprogrammer og et websted, hvor ti udlandsdanskere

opfordrer danskerne til at lære flere sprog www.dr.dk/undervisning/sprogreise
Ellen Fonnesbech-Sandberg, DR

2. Temaet for sprogårsaktiviteterne i Brøndbys otte folkeskoler hedder: At være barn i et europæisk land - sprog åbner døre. Der er engelsk teater for de store elever og arrangementer på tysk og fransk. I efterårets fordybelsesuger/dage arbejdes med projekter og konkurrencer som senere publiceres og stilles til rådighed for skoler og venskabsbyer. Mapper med forslag til ideer og aktiviteter (avisprojekter, spil, skriveværksteder m.v.) er udsendt. Sprogårsdag og sprogår markeres med konkurrencer.
Aase Brick Hansen, Skolekonsulent
3. Vestfyns Gymnasiums projekt: Ind i sproget - ud i verden omfatter online videokonferencer med engelske og franske kontaktskoler, tilbud til lokale virksomheder om 'workshops on location' om betydningen af sproglige og kulturelle kompetencer i forbindelse med erhvervslivets internationalisering, åbent-hus arrangementer (teater, sprogcaféer, IT, foredrag om dansk sprog); elevproduceret film om en pensionists sprogindlæringsforløb i spansk afsluttet med studentereksamen; udstillinger fra skolens udvekslingsstudenter om deres lands sprog og kultur; hjemmesider på eng/ty/fr/sp; performance i musik, billedkunst, drama, idræt; tegnsprog og musikkens sprog via *Jenseits der Stille*; flamencodans. Mål-gruppe: fra børnehave til pensionister. Inge Bank & Kai Nørholm
4. Erhvervssprogligt forbund, en række arbejdsgiverorganisationer og uddannelsesinstitutioner afholdt en sprogmesse på europæisk sprogdag 26.9. om sprog i erhvervsmæssig og kommerciel sammenhæng. Temaerne var sprog, kultur, sprogpolitik i virksomhederne og sproglig mangfoldighed med indlæg om filmtekstning, oversættelse, logistik (planlægning når f.eks. en stor virksomhed skal have oversættelser ud på mange sprog på samme tid); sprogteknologi.
Jørgen Chr. Nielsen, Erhvervssprogligt Forbund

Dagspressen skrev

Nogle artikler fra dagspressen om sprog og sprogpolitik

- **Ole Martin Larsen:** Integration på EU's dagsorden. Kulturkommissær Viviane Reding på pressemøde i København.
i: Information 22. februar 2000, 1.sektion, s. 1.
Kulturkommissær Viviane Reding vil samle gode og dårlige eksempler på sprogundervisning som støtte for integration.

En ny stor undersøgelse igangsættes af EU's kulturkommissær Viviane Reding med henblik på at undersøge kvaliteten i landenes indsats for at integrere de nye medborgere; analysen forventes ikke alene at gå på undervisningen i de nationale sprog, men også på hvorvidt landene lever op til forpligtelsen til at undervise indvandrerne i deres egne modersmål. Undersøgelsen skal analysere medlemslandenes erfaringer og sikre ministrene et beslutningsgrundlag; EU-landene vil i mange år fremover være afhængige af indvandring.

Sprogåret fokuserer ikke alene på EU-landenes officielle sprog og de anerkendte minoritetssprog, også indvandrersprog inddrages.

- **Jørgen Ullerup:** EU - Akut mangel på danske EU-tolke.
i: Jyllands-Posten 2. maj 2001, 1. sektion s. 7.

Om godt et år overtager Danmark formandskabet i EU. Det øger behovet for tolkning til dansk, og det kræver tilgang af nye tolke.

Der mangler tolke til dansk. Foreløbig vil alle EU-møder på ministerplan være sikret tolkning, men ikke alle Ministerrådets arbejdsgrupper får tolkning til dansk. Der er for få ansøgere til uddannelsen, kravene er høje og frafaldet stort.

Handelshøjskolen søger ikke blot akademikere med en sproglig uddannelse, men også jurister, ingeniører, dyrlæger, læger, tandlæger med dybtgående kendskab til mindst to fremmedsprog.

- **Karen Sonne Jacobsen:** Et mangesproget Danmark (Kronik)

i: Information, 25. juli 2000, 1.sektion s. 8.

De store lande ved godt, at det betyder noget, at deres sprog tales af mange. Hvorfor finder vi os så i, at dansk viger for engelsk?

Dansk sprogpolitik skal støtte det danske sprog; det sker bedst gennem et mangesproget samfund. Kulturministerens initiativ til en sprogpolitik hilses med glæde; fire udenlandske sprogforskere, alle indvandrere i Danmark, har for længst råbt vagt i gevær på vore vegne. Lone Dybkjærs forslag om engelsk som arbejdsprog i EU med tilhørende tidlig engelskundervisning blev således besvaret af Margrethe Vestager: Modersmålsundervisningen må ikke lide skade derved. Modersmålet er det grundlæggende, som tilegnelsen af andre sprog må bygge på. Svensk sprognævn støtter: Normalt lærer man fremmedsprog bedst, hvis man kan sit eget godt. Genveje kan føre på vildspor" - dette gælder også for fremmedsprogede børn

Forestillingen om danskerne som tosprogede dansk-engelsk tages op, ville dansk ikke blive taberen?

Det foreslås at evaluering af forskningsproduktion tillægger publikation af dansksprogede artikler og bøger værdi, og at der sikres penge til gode oversættelser mhp. optagelse i internationale (engelsksprogede) tidsskrifter. Internationaliseringsbestrebelsene har medført et udbud af engelsksprogede uddannelser på universiteter og ungdomsuddannelser, inspireret af EU's udvekslingsprogrammer. Svensk sprognævn foreslår følgende: Sproget i undervisning, ved prøver og eksamener bør normalt være svensk i den grundlæggende uddannelse".

Formidlingen af dansk sprog og kultur bør tilbydes udvekslingsstuderende og forskere fremfor 'engelsk som concernsprog'

Sprogsamfundet som helhed må beherske mange sprog, ikke kun dansk og engelsk. Studerende til andet og tredje fremmedsprog mangler. Der er behov for nytænkning, således tilrettelægges studier med vægt på kulturstudier ved RUC.

- **Robert Phillipson:** En politik for sproget. (Kronik)

i: Politiken 6.oktober 2000; Kultur og Debat s. 5.

Danskerne er ikke nær så gode til engelsk som de tror. Indlæringen af andre fremmedsprog end engelsk er i krise. Dansk spiller en marginal rolle i EU - og rollen kan blive endnu mindre.

Danmark har brug for en aktiv, realistisk men visionær sprogpolitik for alle med en strategi for hvilke fremmedsprogsfærdigheder der bliver behov for i modsætning til den hidtidige *laissez-faire* holdning. Alle danskeres kompetence på både dansk og engelsk skal styrkes; det sproglige potentiale hos borgere med andet sprog end dansk skal plejes samtidig med at danskundervisningen forbedres. Engelsk er ikke nok. Dansk sprogs fremtid i EU er et centralt spørgsmål. Det kræver et omfattende tværministerielt samarbejde mellem Kulturministeriet, Undervisningsministeriet (sprogindlæring på alle niveauer), Erhvervsministeriet (handel med udlandet), Forskningsministeriet (universiteternes

sprogforskning), og Udenrigsministeriet (sprog i EU, bistand og internationalt samarbejde).

Der foreslås en samlet plan for alle danskeres behov sammenkoblet med udenlandske erfaringer fra lande med en mere aktiv sprogpolitik (Norden, Canada, Australien, Sydafrika). EU og Europarådet har beskæftiget sig med fremmedsprogsundervisning, men ikke fundet fælles fodslag sprogpoltisk. Flersprogethed hyldes, men realiteten er mere engelsk og fransk. Embedsværket, politikere og forskere må i dialog, erhvervslivet inddrages. (Se Erhvervssprogligt Forbunds forslag til en erhvervspolitik for det danske sprog). Skal tidlig engelsk lykkes, stiller det erfaringsmæssigt særlige krav til læreruddannelsen, til undervisningsmaterialer, til integration af begrebsudvikling på fremmedsprog og modersmål, til kontinuitet i hele skoleforløbet.

Den offentlige debat om modersmålsundervisning og tosprogede børns indlæringsbehov mangler kvalificeret viden; forskere er ikke uenige om hvordan skolen kan gøre alle børn reelt tosprogede. Et benhårdt assimilationsprogram er i strid med internationale konventioner.

Vi skal væk fra at det kun drejer sig om at diskutere enten engelsk eller dansk over til strategier som forbedrer alle danskeres engelsk og dansk, plus færdighed i andre sprog. Der er brug for (ny)danskere som er gode til arabisk, kinesisk, tyrkisk, urdu osv som brobyggere til mange kulturer og markeder. Universiteterne mangler stillinger på sprogsociologi, sprogpolitik, sprogplanlægning, sproglige menneskerettigheder.

- **Margrethe Vestager:** Tosprogede: To sprog er bedre end ét (Debat)
i: Information 30.oktober 2001, 1.sektion s. 5.

Børn med et andet modersmål end dansk har i deres opvækst brug for mindst de to sprog. MV ønsker modersmålsundervisningen for disse børn fastholdt. Flersprogethed er en ressource; unge der behersker urdu, farsi, tyrkisk og arabisk kan bidrage til samfundsudviklingen herhjemme i en globaliseret verden. Paradokset er at vi er ivrige efter tidlig engelskundervisning, men bange for at styrke indvandrerbørns modersmål, som de har en grundlovssikret ret til at tale i deres hjem.

I august udsendte Ministeriet et faghæfte om modersmålsundervisningen med bud på hvordan modersmålsundervisningen kan løftes kvalitativt tæt koordineret med den øvrige undervisning. En styrket modersmålsundervisning vil virke positivt på indlæringen af dansk fordi alle børn lærer på baggrund af det de i forvejen kan.

Der henvises til FN's konvention fra 1989 om børns rettigheder artikel 29. Uddannelsen af barnet skal have til hensigt at udvikle respekt for barnets forældre, dets egen kulturelle identitet, sprog og værdier og for de nationale værdier i det land, hvor barnet er bosat, og i landet, hvorfra barnet oprindeligt stammer, og for de kulturer, der adskiller sig fra barnets egen kultur."

Tema: Julen 2001

Læsningens Lyksaligheder

Conrad Kisch

**B.A. (New York University), cand. mag. et art.
Seminarieadjunkt, N. Zahles Seminarium.**

Da den amerikanske forfatter Mark Twain var på turné i Australien, kom han til at læse sin egen dødsannonce, som var blevet fejlagtigt anbragt i amerikanske aviser. Twain skrev følgende besked til *New York Times*: "*The rumors of my death have been greatly exaggerated*".

Den samme kommentar kan passende anvendes om de gentagne rygter, man hører i forbindelse med læsning. Læsning er passé. Børn er holdt op med at læse. Vores samfund er nu baseret på billeder og visuelle udtryk snarere end det skrevne ord. Ved nærmere undersøgelse vil man formodentlig opdage, at aldrig før i menneskehedens historie har så mange mennesker overhovedet været i stand til at læse. *Harry Potter* -manien, som har forgyldt forfatterinden J.K. Rowlings, beviser, at fantasifulde bøger stadig kan fange børns og voksnes opmærksomhed. Når jeg spørger elever eller studerende om deres læsevaner, får jeg ganske vist ofte følgende svar: "Bøger? Det er ikke lige mig!" Måske. Men de samme unge mennesker tilbringer ofte timevis foran computerskærmen, hvor de enten *chatter* eller *surfer* på internettet. De både læser og skriver - og det gør de til og med oftest på fremmedsproget engelsk!

Nej, det skrevne ord er ikke dødt, men det kan da godt være, at vi sproglærere er nødt til at sælge den traditionelle bog lidt bedre, end vi gør. Fortæller vi vore klasser sandheden om bøger? Fortæller vi dem, at bøger udgør et bærbart, trådløst, interaktivt kommunikationsredskab, som ikke blot animerer den enkelte læsers fantasi, men til og med er et rumskib og en tidsmaskine? Vi kan på et øjeblik bevæge os fra et proletarmiljø i Berlin anno 1928 i Alfred Döblins *Berlin Alexanderplatz* til viktoriatidens engelske overklassesaloner i Oscar Wildes *The Importance of Being Ernest*. Bøger udgør også et spejl, hvor vi genser vores indre jeg. Dette er et tilbud som intet medlem af den narcissistiske generation kan undslå. De elsker jo at omgive sig med spejle.

Stephen Krashen argumenterer i *The Power of Reading: Insights from the Research* (1994) for noget, som han betegner *Free Voluntary Reading* (FVR). Ifølge Krashen er frivillig læsning en nødvendighed for sproglig og litterær udvikling - den fører med sig en bedre beherskelse af sprogets nuancer, stilistik, tekstforståelse og stavning. Krashen vurderer, at børn skal have mindst 45 minutter per dag til FVR, hvor de enten læser eller får læst højt i et stille, behageligt og afslappet miljø. Tegneserier, bøger om sport og trivallitteratur udgør alle acceptabel læsning, idet de skaber en interesse for bøger hos unge mennesker. I stedet for traditionelle bograpporter burde eleverne diskutere det, de har læst på en uforpligtende mundtlig måde, da børn kan lide at fortælle om, hvad de har læst, men nødt til vil skrive en rapport om det.

Mange lærere vil måske have svært ved at acceptere læsning som et tilsyneladende uforpligtende element i skolens hverdag. Vi vil så gerne udvikle og træne elevernes sprogfærdigheder. Vi kræver mere nuancerede karakteristikker end det negative: "Det er noget lort" og det positive: "Det var kanon fedt". Vi kræver redegørelser, analyser, fortolkninger og perspektiveringer. I denne proces risikerer vi at ødelægge elevernes glæde ved bøger og ved læsning - læsning bliver kedelig.

Noget af denne lede kan sandsynligvis undgås, hvis lærere på alle trin benyttede sig af nogle af de mange kreative muligheder, som findes for at åbne en tekst og for at gå på opdagelser i tekstens univers. Folkeskolerne gør det allerede i udstrakt grad - måske er det noget, som gymnasierne kan indføre? Hvad med at lave et akrostikon baseret på hovedpersonens navn, som viser noget om denne person, f.eks. Macbeth:

Murderous

Ambitious

Crafty

Boastful

Evasive

Treacherous

Hateful

Eleverne skal selvfølgelig kunne argumentere for deres valg. På denne måde tilegner eleverne sig en mængde nye adjektiver og har samtidig lært at give en karakteristik - uden overhovedet at bruge dette ord.

For fremmedsproglærere har læsning yderligere fordele. Ifølge Stephen Krashen er læsning også uvurderlig i forbindelse med fremmedsprogsundervisning. Den udgør en vigtig form for *comprehensible input*.

Læsning er for sprogindlæring, hvad vægtløftning er for en bodybuilder. Læsning er et fortrinligt middel til at få øvelse i fremmedsprogets ordforråd, nuancer og grammatik - på eget niveau og i eget tempo. I USA, hvor jeg først studerede dansk, var der kun ringe lejlighed til at høre eller tale dansk. Man var henvist til bibliotekets noget begrænsede udvalg af dansksproget litteratur. Den første roman, jeg således tyggede mig igennem, var Morten Korchs *De røde Heste*. Jeg kan stadig huske den sejrsmæssige fornemmelse, jeg fik, da jeg blev færdig.

Jeg vil ikke påstå, at læsning er den eneste måde, hvorved man kan lære et fremmedsprog, eller at læsning er tilstrækkelig for at opnå kompetence - man får navnlig ikke træning i at udtale sproget. Læsning kan til og med være forbundet med visse farer! Som 20-årig boede jeg på et dansk kollegium og gik til undervisning i dansk litteraturhistorie, hvor jeg blandt andet læste Holberg. Kollegianerne var noget forbløffede, da jeg engang ved middagsbordet i fuld alvor sagde: "Det render mig i hu, at" (jeg mente: "Jeg kom lige i tanke om at"). I årevis efter jeg skrev speciale om Johan Ludvig Heiberg, brugte jeg glosen *fortfarende*, som Heiberg flittigt anvender i sine skrifter - indtil en venlig sjæl påpegede, at denne glose var forældet på dansk. Disse eksempler viser, at feedback i form af rettelser er nødvendige, især med mere avancerede elever. Denne feedback kan eleverne dog ikke få gennem bøger, men kun i kommunikative situationer med andre levende mennesker. Krashen skriver f.eks. om en katolsk immigrant fra Mexico, som fik arbejde i en israelsk restaurant i Californien. Vedkommende lærte sig flydende hebræisk på et niveau, som forledte mange israelere til at tro, at han var *native speaker* - og det blot ved, at han havde hørt sproget og deltaget i samtaler. Omgangskredsens rettelser begrænsede sig til kommentarer om ordforrådet - ingen af rettelserne gjaldt grammatikken. Idet alt input var mundtligt, kunne den mexicanske immigrant i sagens natur hverken læse eller skrive hebræisk - og hans engelsk var heller ikke alt for godt! [note 1](#)

Bøger er altså ikke de eneste redskaber, vi kan bruge for at lære sprog - men de udgør et uforligneligt middel, som kan hjælpe os sprogligt samtidigt med, at vi får udvidet vores horisont.

Noter

1 <http://www.languagebooks.com/2.0/articles/whatdoesittake.html>

Stephen Krashen: What Does it Take to Acquire Language?" ESL Magazine, 2000. 3(3): 22-23.